

Anayasa Mahkemesinin İfade Hürriyeti Bağlamında Verdiği 15.3.2022 tarihli ve 2019/2593 Bireysel Başvuru sayılı Kararı ile İlgili Tespit ve Değerlendirmelerim

Prof. Dr. İzzet Özgenç

Anayasa Mahkemesinin 15.3.2022 tarihli ve 2019/2593 Bireysel Başvuru sayılı Kararına (RG: 26 Nisan 2022/31822) konu teşkil eden olayda, bir siyasi partinin milletvekili olan A, yaptığı bir basın açıklamasında,

“... Bunların alayı FETÖ'cü. AKP Genel Başkanı (...), Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı (...) Başbakan Yardımcısı Fikri Işık, Gebze Belediye Başkan (...) de FETÖ'cü. Türkçe Olimpiyatlarını hatırlayın. FETÖ'cü derken 15 Temmuz'da silâh aldı darbeci diye demiyoruz. Sağladıkları imkanları ve iş birlikleri olarak söylüyoruz, Milat 17-25 Aralık değil. Türkiye'nin en büyük hırsızlığıdır 17-25 Aralık. Bunlar hesap vermeden FETÖ bitmez. Bunlara hakkımızı helal etmiyoruz. ...”

ifadelerini kullanır. Bu açıklamalar, çeşitli internet sitelerinde haberleştirilmiştir.

Bu açıklamalarda adı geçenlerden birinin açmış bulunduğu tazminat davasında, A hakkında mahkemece 5.000 TL tazminata hükmedilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Bunun üzerine yapılan bireysel başvuruda, Anayasa Mahkemesi, A bakımından “Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE” karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesinin kararında, gerekçe olarak şu tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur:

“Konuşmaya bir bütün olarak bakıldığında başvurucu, Kocaeli milletvekili sıfatıyla partisinin iç meselelerine, yerel seçimlere ve il sorunlarına ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş ve konuşmasının bir bölümünde Türkçe Olimpiyatlarını emsal göstererek çok sayıda siyasetçi ile birlikte davacının da bir zamanlar Fetullah Gülen cemaati olarak anılan ama sonradan devleti ele geçirmeye çalıştıkları anlaşılan örgüt ile ilişkilerinin olduğunu iddia etmiştir. Bundan başka başvurucu konuşmasında “FETÖ'cü derken 15 Temmuz'da silâh aldı darbeci diye demiyoruz. Sağladıkları imkanları ve işbirlikleri olarak söylüyoruz” sözleri ile FETÖ'cü ifadesini davacının 15 Temmuz darbe girişiminin bir parçası olduğu gibi bir iddiaya dayandırmadığını vurgulamıştır.” (pn. 34)

“Anayasa Mahkemesinin kanaatine göre başvurucu, ana muhalefet partisi milletvekili olarak o tarihte başbakan yardımcısı olan davacının anılan örgüte yönelik geçmişteki yaklaşımın hedef almıştır. Başvurucu, Türkçe Olimpiyatları'na ve davacının geçmiş bazı konuşmalarına atıfta bulunmuştur. Başvurucunun konuşması somut bazı vakalara dayalı değer yargısı niteliğindedir ve ispatlanması beklenemez. Görüldüğü üzere eldeki olayda ilk derece mahkemesi, ihtilaf konusu sözleri olayların ve konuşmanın bütünü içinde değerlendirmekte başarısız olmuş; başvurucunun tazminat ödemeye mahkûm edilmesine neden olan ifadeleri tırnaklama yaparak, konuşmanın tamamından ayrı bir şekilde değerlendirmiştir.” (pn. 35)

“Somut olayda davacıya yapılan FETÖ'cü yakıştırmasının FETÖ/PDY'nin 15 Temmuz darbe girişimi ile ülkemize verdiği maddi ve manevi zararlar gözönüne alındığında muhatabı açısından rahatsız edici olduğu kabul edilebilir. Ancak Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında benimsediği gibi demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan ve toplumun ilerlemesi ve bireyin özgüveni için gerekli temel

şartlardan birini teşkil eden ifade özgürlüğü, sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kırııcı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir. Anayasa Mahkemesi yine pek çok kararında ifade özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya ve hatta kışkırtmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini kabul etmiştir. Bu sebeplerle başvuruya konu konuşmada geçen ve tazminat ödenmesine neden olan bu gibi ifadelerin bazı bağlamlarda kullanımlarının toplumca kaba ve rahatsız edici bulunması hukuk sisteminde ceza veya tazminat şeklinde bir müeyyide bağlanmasının tek başına haklı gerekçesi olamaz.” (pn. 36)

“Başvurucu, kendi seçim bölgesinden milletvekili seçilen ve aynı zamanda haşbakan yardımcısı olarak görev yapan davacıyı hedef alarak siyasi arenada avantaj elde etme ve parti teşkilatındaki kişileri motive etme gayesindedir. Bu noktada siyaset adamlarının birbirlerine karşı kullandıkları sözlerin açıkça polemik çıkarmaya, şiddetli tepkiler yaratmaya ve taraftarlarını konsolide etmeye yönelik siyaset üsluplarının bir parçası olduğu kabul edilmelidir.” (pn. 37)

“Unutulmamalıdır ki seçmenlerini temsil eden, onların taleplerini, endişelerini ve düşüncelerini politik alana aktaran ve çıkarlarını savunan, seçilmiş kimseler için ifade özgürlüğünün özellikle değerli olduğu açıktır. Bu sebeple müdahale eğer bir siyasetçinin ve özellikle muhalefet partisinin bir üyesinin ifade özgürlüğüne yönelik ise başvuruların çok daha sıkı bir denetimden geçirilmesi gerekmektedir. Buna ilave olarak mevcut başvuru konusu olaylar halka mal olmuş kişiler olarak hareket eden siyasetçiler arasında geçtiği için kabul edilebilir eleştiri sınırlan, sıradan bir kimse ile karşılaştırıldığında daha geniştir. Bu sebeple davacının kendisine yönelik eleştirilere sıradan insanlara göre daha fazla hoşgörü göstermesi gerekir. Üstelik başvurucunun konuşmasının ve yapılan haberlerin davacının hayatı üzerinde sınırlı bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu konuşmadan sonra da davacı haşbakan yardımcılığı görevine devam etmiş ve makamı kaldırılana kadar anılan görevi sürdürmüştür. Davacı, hâlihazırda Kocaeli milletvekili olarak TBMM'de görev yapmaya devam etmektedir. Bu bağlamda haberlere konu edilen konuşma nedeniyle davacının kişisel kariyerinin etkilenmediği söylenebilir.” (pn. 38)

Anayasa Mahkemesi bu olayda, kabul ettiği hak ihlalinin giderilebilmesi için **yeniden yargılama** yapılmasına ve A'ya **tazminat** ödenmesine karar vermiştir.

Hukuki değerlendirmemiz:

Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararındaki tespit ve değerlendirmelere aynen iştirak etmekteyiz.